

NORGES HØYESTERETT

Den 21. august 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Thyness, Sæther og Lund i

HR-2025-1517-U, (sak nr. 25-080192SIV-HRET), sivil sak, anke over dom:

A (advokat Åsmund Mjåland)

mot

B (advokat Knut Henning Larsen)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens avgjørelse av sivile krav i straffesak. Anken gjelder lagmannsrettens domsgrunner.
- (2) A ble 11. april 2024 tiltalt for blant annet trusler overfor B etter straffeloven § 263.
- (3) Agder tingrett avsa 12. juni 2024 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1977, dømmes for overtredelse av:
 - Straffeloven § 263
 - Straffeloven § 351 første ledd
 - Straffeloven § 271
 - Straffeloven § 155
 - Brann- og eksplosjonsvernloven § 42 annet ledd, jf. § 5 første ledd
 - Straffeloven § 286
 - Straffeloven § 168 bokstav btil overføring til tidsubegrenset tvungent psykisk helsevern, jf. straffeloven § 62 første ledd.
 2. A, født 00.00.1977, dømmes til å betale kr 19 647 i erstatning for økonomisk tap til B innen to uker fra dommens forkynnelse.
 3. A, født 00.00.1977, dømmes til å betale kr 20 000 i oppreisningserstatning til B innen to uker fra dommens forkynnelse.»
- (4) A anket dommen, men trakk senere anken over tingrettens dom slik at ankesaken ble hevet ved Agder lagmannsretts kjennelse 26. juli 2024. B fremmet begjæring om ny behandling av sivile krav.

- (5) Agder lagmannsrett avsa 28. mars 2025 dom med slik domsslutning:
- «A, født 00.00.1977, dømmes til å betale 30 000 – trettitusen – kroner i oppreisningserstatning til B innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.»
- (6) Agder lagmannsrett la til grunn at saksforholdet ble omfattet av straffeloven § 264 om grove trusler.
- (7) A har anket til Høyesterett og lagt ned påstand om at lagmannsrettens dom oppheves. Det anføres at lagmannsrettens domsgrunner ikke gir grunnlag for å avgjøre om den har lagt til grunn riktig beviskrav i vurderingen av at forholdet omfattes av straffeloven § 264 i stedet for straffeloven § 263.
- (8) B har i hovedtrekk anført at lagmannsretten ikke har begått feil og at det ikke er grunnlag for opphevelse.
- (9) Høyesteretts ankeutvalg har gitt partene anledning til å uttale seg om det er grunnlag for opphevelse av lagmannsrettens dom som følge av at uskyldspresumsjonen er krenket.
- (10) Den ankende part har anført at uskyldspresumsjonen er krenket, og at krenkelsen kun kan repareres ved at lagmannsretten behandler saken på nytt. Lagmannsrettens dom må derfor oppheves.
- (11) B har anført at uskyldspresumsjonen ikke er krenket. Den ankende part har erkjent å ha begått handlingen som ligger til grunn for oppreisningserstatningen, og det fremkommer av lagmannsrettens dom at hun er strafferettslig utilregnelig. Det ble ikke anført i anken at uskyldspresumsjonen er krenket. Dersom man likevel kommer til at det foreligger en krenkelse, kan den repareres ved at Høyesterett konstaterer den.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder en særskilt anke over sivile krav i straffesak. Utvalgets behandling av anken skal følge tvistelovens regler, jf. straffeprosessloven § 434 åttende ledd. Etter tvisteloven § 30-3 andre ledd bokstav d kan ankeutvalget oppheve lagmannsrettens dom dersom utvalget enstemmig finner det klart at det er grunnlag for opphevelse.
- (13) Ifølge Grunnloven § 96 andre ledd og EMK artikkel 6 nr. 2 har enhver rett til å bli ansett uskyldig inntil det motsatte er bevist. Dette er ikke til hinder for at det kan ilegges erstatningsansvar på grunnlag av forhold som den ansvarlige er frifunnet for i straffesak, eller at erstatningsansvaret bygger på en mer alvorlig skadevoldende handling enn det en domfellelse i straffesaken går ut på. Avgjørelsen som ilegger erstatningsansvar må imidlertid utformes slik at den ikke krenker uskyldspresumsjonen, jf. Rt-2014-705 avsnitt 4, som er gjengitt i flere nyere avgjørelser fra Høyesterett. Her uttales det:
- «I saker som dette står lagmannsretten overfor den krevende oppgaven det er å gi en tilstrekkelig dekkende begrunnelse for sin avgjørelse av de sivile kravene, samtidig som denne begrunnelsen ikke med rimelighet må kunne oppfattes slik at den – direkte eller indirekte – rokker ved konklusjonen i den frifinnende straffedommen, jf. Rt-2009-1456 avsnitt 28 flg. Om det siste er tilfellet, beror på en vurdering av dommen sett som et hele. Det er da vesentlig at domsgrunnene får frem forskjeller i beviskrav, at man unngår typisk strafferettslig terminologi, at premissene ikke kobles opp mot elementer i straffesaken

som for eksempel tiltalebeslutningen ..., og at det uttrykkelig sies at idømmelsen av erstatningsansvaret ikke røkkes ved den konklusjon at det ikke er grunnlag for straffansvar. Domsgrunnene må heller ikke ellers etterlate det inntrykk at retten mener det var grunnlag for straffansvar, eller være utformet slik at de i realiteten må lede til den konklusjon at det ikke var grunnlag for frifinnelse ...»

- (14) I HR-2025-919-U er det, det med utgangspunkt i EMDs storkammerdom 11. juni 2024 Nealon og Hallam mot Storbritannia, uttalt at en sivilrettslig avgjørelse krenker uskyldspresumsjonen dersom den «tilskriver ('imputes') strafferettslig skyld ved å legge til grunn at personen oppfyller straffbarhetsvilkårene for en straffbar handling, og dermed indikerer at straffesaken skulle fått et annet utfall» (avsnitt 4).
- (15) I saken her er det anket over fastsettelsen av oppreisningserstatningen. I straffesaken ble den tiltalte i tingretten altså domfelt for trusler etter straffeloven § 263, mens lagmannsretten, som ledd i den erstatningsrettslige vurderingen, mener at trusselen var grov og rammes av straffeloven § 264.
- (16) Lagmannsretten tar ved behandlingen av spørsmålet om oppreisningserstatning først stilling til hva som er en riktig subsumsjon av trusselen. Etter å ha gjengitt tingrettens trusselvurdering, uttaler lagmannsretten blant annet:

«Til dette bemerker lagmannsretten at tingretten har utelatt det klart viktigste skjerpende elementet ved trusselen, nemlig at hun *‘løftet øksen opp for å hogge, men fornærmede lukket døren i tide’*. I lagmannsretten forklarte B at han trakk inngangsdøren hardt igjen straks han så at hun løftet øksen, og at hogget av den grunn traff døren og ikke ham selv. Lagmannsretten er ikke i tvil om at han var svært nær ved å bli truffet av øksehogget. Hvis det hadde skjedd, ville han ha vært i en livsfarlig situasjon. Når dette ses i sammenheng med drapstrusselen hun hadde sent ham på SMS før hun oppsøkte ham, og at hun slo øksen i døren ca. 50 ganger, er det for lagmannsretten klart at trusselen skal vurderes som grov. Det fremgår for øvrig av etterforskningsdokumentene at økseskaftet var 68 cm. langt og med 10 cm. bredt blad. Øksen bar preg av å være nyinnkjøpt. Det var kun bruksmerker der øksebladet hadde truffet ankende parts inngangsdør, og det hang en bøyle beregnet til opphenging i butikk på bladet. Brukt mot et menneske var øksen et meget farlig våpen. I forbindelse med at A ble pågrepet av politiet kort tid etter hendelsen, uttalte hun at hun hadde kjøpt øksen og at hun ønsket å treffe B med hoggene.

Lagmannsretten er ikke i tvil om at hun utviste forsett i erstatningsrettslig forstand.

Truslene på SMS og med øks var uprovosert, noe som ikke er bestridt. Det er dessuten skjerpende at trusselen ble iverksatt på ankende parts hjemmeadresse hvor han har et særlig krav på å være trygg.

Lagmannsretten finner det klart at trusselen er grov og rammes av straffeloven § 264.»

- (17) Lagmannsretten tar deretter stilling til utmålingen. Her uttales det innledningsvis:

«Det er uomtvistet at ankende part har krav på oppreisning i medhold av skadeerstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav b, jf. § 3-3, jf. straffeloven § 264, jf. § 263. I skadeerstatningsloven § 3-3 vises det bare til § 263, ikke til § 264. Ved utmålingen skilles det ikke mellom trusler og grove trusler. Subsumsjonen er derfor i denne sammenhengen uten betydning.»

- (18) Samlet sett etterlater lagmannsrettens domsgrunner et klart inntrykk at av det var feil av tingretten å finne den tiltalte skyldig kun i overtredelse av straffeloven § 263, og at det riktige ville vært å domfelle etter den strengere bestemmelsen i straffeloven § 264 om grove trusler. Lagmannsretten påpeker selv at valget mellom § 263 og § 264 er uten betydning for erstatningsspørsmålet, men viser senere i dommen til at erstatning etter § 264 – i motsetning til etter § 263 – etter voldserstatningsloven gir krav på erstatning fra staten.
- (19) Når begrunnelsen for å ilegge oppreisningserstatning på denne måten direkte og uten forbehold er gitt et strafferettslig tilsnitt, gir den et inntrykk av at den ansvarlige blir tilskrevet en mer alvorlig straffbar handling enn det som følger av straffedommen.
- (20) Begrunnelsen krenker av denne grunn uskyldspresumsjonen i Grunnloven § 96 og EMK artikkel 6. Lagmannsrettens begrunnelse er etter ankeutvalgets syn ikke tilstrekkelig til å vise at resultatet ville ha blitt det samme ved en ny behandling av spørsmålet, og krenkelsen av uskyldspresumsjonen kan ikke repareres ved at Høyesterett konstaterer krenkelse, sml. HR-2018-1909-A avsnitt 66.
- (21) Et enstemmig ankeutvalg finner det etter dette klart at lagmannsrettens dom må oppheves, jf. tvisteloven § 30-3 andre ledd bokstav d.

DOMSSLUTNING

Lagmannsrettens dom oppheves.

Knut Erik Sæther
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)

Christian Lund
(sign.)